

451581

- 3. JUN. 1926

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

No. 21-22

30

MAI

1926

In acest număr: După alegeri de *Alexandru Hodoș*; *Rugăciunea*, poezie de *D. Ciurezu*; *Pilsudsky*, dela subsolul revoluționar la postul de comandă, de *G. M. Ivanov*; *Scriitorul la conducerea statului* de *T. Arghezi*; *Infern* de *I. Amilcar*; *Temnicerii* de *P. Bardă*; *Bulgarii din Ardeal* de *Septimiu Popa*; *Politica de înțelegere* de *J. Paleologu*; *Procesul falsificatorilor dela Budapesta* de *M. B. Rucăreanu*; *Însemnări*: Sărbători culturale la *Petroșani*, *Mimetism*, *Imponderabile*, *Virgule*, două puncte și paranteze, *Congresul emigranților ruși*, etc.

CLUJ

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ No. 15

623

623
Un exemplar 10 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

După alegeri

Biruința partidului poporului în alegerile pentru Corpurile legiuitoare va avea, fără îndoială, urmări hotărâtoare pentru viitoarea orientare a politicii românești. Noi avem satisfacția, puțin obișnuită, de a vedea realizându-se acea formulă netedă de simplificare, în care am crezut ca într'o supremă necesitate. Principiul unității politice în România întregită a ieșit definitiv învingător, iar crâmpetele de partide, cari n'au înțeles porunca vremii și au rămas închise în cercul strâmt al egoismului provincial s'au retrănsat după simple rețete de agitație electorală, au fost aspru pedepsite prin verdictul fără apel al sufragiilor populare.

Partidul țărănist în vechiul Regat, și așa zisul partid național din Ardeal, deși au încheiat, în vederea alegerilor un soi de tovărășie a desnădejdei, n'au reușit să culeagă decât un sfert din voturile exprimate pe toată suprafața țării, tocmai pentru că țara a știut să priceapă, aproape pretutindeni, că dedesuptul alianței aparente se ascunde o desăvârșită și primejdioasă dezorientare politică. Cu toate mijloacele întrebuințate în toiul luptei, cu toate dezord'nele provocate și cu toate făgăduelile împrăștiate cu dărnicia suspectă din pragul falimentului, turbulenta coaliție național-țărănistă a fost bătută pe toată linia. Descompunerea va urma, ca o consecință normală a înfrângerii suferite, și din mecanismul vieții noastre constituționale vor fi eliminate toate obstacolele nedorite, cari puteau să împiedice buna lui funcționare. În privința aceasta, spre complectă satisfacție a celor cari urmăresc demult o asemenea clarificare, — și spre mântuirea marilor noastre interese naționale, — soarta grupării regionaliste a dlui Iuliu Maniu e definitiv pecetluită. În ultima campanie electorală, care s'a încheiat cu a treia a lor înfrângere, celebrul comitet de o sută dela Cluj și-a cântat cântecul său de lebedă.

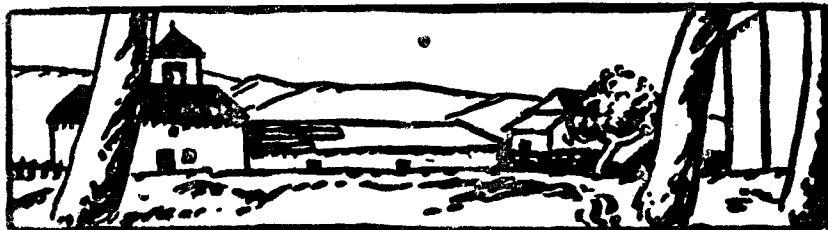
A fost o cacofonie stridentă și insultătoare, pe care au pus-o în mișcare din nou, cu cele din urmă accente ale desperării, prea cunoscutei profesioniști ai demagogiei provinciale dela noi. Scriitorul rândurilor de față a avut prilejul de a se întâlni cu această agitație deșănțată, pe drumurile greu de străbătut ale unui județ oropsit, ținut până acum sub teroarea minciunii și a sărăciei. Nimic din ceace putea să zăpăcească mintea și să învenineze sufletul acestor oameni simpli n'a fost trecut cu vederea. Agitatori de meserie, oameni fără niciun scrupul și fără nicio pudoare, agenți electorali de talia celebrului popa Man din Gherla, s'au constituit, cu nerușinată îndrăsneală, în continuatori legitimi ai unui trecut glorios, pe care l-au profanat pela toate răspântiile. E cunoscuta escrocherie politică, de pe urma căreia mediocritatea lipsită de bărbăție a dlui Iuliu Maniu și-a ținut până acum zilele, de azi pe mâine. Dar, armele întrebuițate de partidul poreclit național n'au fost îndreptate numai împotriva adevărului și împotriva cinstei. Cu fiecare cuvânt rostit, cu fiecare apel tipărit, cu fiecare gest îndeplinit, acești exploatați în derută ai unei firme uzurpate au săpat la temelia de ordine și solidaritate națională a țării, răspândind în urma lor otrava urei și a bărfirei.

Iar s'a scos la iveală stupida lozincă: „era mai bine sub unguri”; iar s'a promis împărțirea tuturor pășunilor terestre și selenare; iar s'a tăgăduit dreptul statului de a pune dări; iar s'a vorbit despre împilarea pe care Ardealul trebuie s'o sufere din partea vechiului Regat; iar s'au aruncat în circulație povești neroade și născociri nerușinate, menite să răscolească revoltă și amărăciune. Așa a încercat pretinsul partid național să culeagă voturi și să arate că poporul îl urmează cu încredere și cu înțelegere! Propagandiștii furiei neputincioase au mers până acolo cu lipsa de onestitate, încât au lansat vestea neroadă, că guvernul generalului Averescu s'a înțeles cu foștii proprietari maghiari pentru a restitui acestora moșiile împărțite la țărani. Am auzit cu urechile noastre o asemenea ticăloșie, și ne-a costat destulă oboseală pentru a convinge pe naivii ascultători, că nu tocmai partidul poporului care a votat reforma agrară va fi acela care își va distruge propria sa operă, ci dimpotrivă...

Din fericire, izbânda a rămas de partea noastră. Infrânt și izolat, fostul partid național nu mai are înaintea sa nicio perspectivă. Cântecul său de lebădă s'a sfârșit. Guvernul generalului Averescu, reprezentând, împotriva tendințelor separatiste ale unora, ideea de contopire sufletească a tuturor provinciilor românești.

E singura pază morală, la adăpostul căreia se poate munci rodnic pentru propășirea României-întregite.

ALEXANDRU HODOȘ

RUGĂCIUNE

Doamne,
În sat la noi,
în casele cu strașine de stuf,
Cu soare'n tinzi
și'n geamuri cu văzduh
Plugarii toți te-așteaptă ca să vii
pe drumu 'ngust ce sue dinspre Jii.

Te-aștept-așa,
bătrân și bun,
proptindu-te 'n ciomagul de alun
de vânt bătut,
de ploi udat,
de câini lătrat,
să te strecoari cu soare în cătun.

Să bați la porți
trudit, și ostenit, și bun,
așa cum cei bătrâni ne spun
C'ai coborât odată într'un sat
și c'un plugar alături ai cinat
și-ai bine-cuvântat
odaea simplă în care-ai stat.

Coboară Doamne'n sat la noi
În casele cu strașine de stuf,
Cu soare 'n tinzi și'n geamuri cu văzduh
Coboară Doamne 'n sat la noi.

D. CIUREZU

Pilsudsky

— Din subsolul revoluționar la înălțimea de comandă —

Alături de numele lui Mussolini, a lui Massanyk, a lui Kemal Pașa, numele lui Iosif Pilsudsky atrage astăzi atenția universală. Într'adevăr, mareșalul republicii polone și una din cele mai mari figuri contemporane, sintetizând romantismul luptei revoluționare, energia războiului mondial și minunea învierii din moarte politică a Poloniei.

Visurile naționale, speranțele m'stice cu care au trăit generațiile Poloniei din ultimul secol, sunt legate nu în chip accidental cu numele mareșalului, cam atâtea evenimente mari se leagă în desfășurarea istorică cu nume ce au rămas celebre. Pilsudsky a purtat în suflet sufletul poporului său, și-a contopit soarta cu soarta lui — și dorurile de independență, de sculare din morți au devenit organic doruri personale — determinanta vieții lui întregi. Istoria Poloniei din ultima perioadă a existenței sale istorice e legendară și întrupându-se în personalitatea lui Pilsudsky a făcut din el o personalitate istorică cu o aceiași aoreolă legendară. Pilsudsky apare mai colorat, isbește imaginația mai puternic decât celelalte figuri contimporane — Mussolini, Massaryk, Kemal Pașa.

Mussolini e un original. Metodele guvernării sale, influența asupra masselor, energia neînduplecată a caracterului pornesc dintr'o concepție numai politică. La ultima limită — Mussolini rămâne un politician, natural nu un politician îngust, urmărind printr'o dictatură forte, interesele unei grupări închise. Prin politică, elementele căreia sunt strict naționale, realizează o economie națională prosperă pe care și clădește demnitatea și soliditatea statului. E ceva calculat, ceva din dectrinele economiei politice în mișcarea mussolinistă. Asta nu înseamnă că e rău, că ar trebui să fie altfel mai ales pentru Italia care în secolul din urmă ajunsese o „putere“ din rangurile din urmă. Dar Mussolini n'are nimic legendar. Nu-ți impresionează imaginația cu isprăvile eroilor din legendă. Nu e un vizionar. El e cel mult un conducător cu mâna tare, care înfăptuind ordinea în stat și eliminând toxina social-comunistă din organismul statului facilitează procesul normal

al evoluției lui naturale. Mult se deosebește Pilsudsky și de Massaryk conducătorul poporului cehoslovac. Massaryk pe drept e creatorul republicii Cehoslovace — din tinerețe n'a conceput o viziune mai sublimă de cât independența politică a poporului sau, nu i-a dorit altceva de cât existența liberă. Dar cum a înfăptuit viziunea sa, cum s'a manifestat energia lui naționalistă, ce căi a ales genialitatea lui impecabilă — toate ni-l înfățișează pe conducătorul poporului Cehoslovac ca pe un înțelept, Massaryk e tipul filozofului politician, conducător al statului. E așa cum l'a visat Platon, cum vrem noi să fi fost Marc Aureliu, căci nu era de ajuns ca filozoful latin să fi fost numai filozof ca să fie un bun politician — imperator. Massaryk e o complectare, o adaptare a lui Marc Aurelian la condițiile actualității politico-sociale moderne.

Pilsudsky e ceva mai mult, și dacă nu e cantitativ ceva mai mult decât cei doi, (în istorie nu avem o măsurătoare a personalităților) e calitativ altceva. Pilsudsky e un simbol, e o încarnare a învierii unui popor, e purtătorul minunii istorice a Poloniei. Simți adieri mistice din personalitatea lui, — și cei ce-l urmează cred în ei cu patos religios. Î se închină aproape. În alte împrejurări, Pilsudsky ar fi fost fără îndoială un turburător religios. Mai palidă, deși foarte proeminentă, și profund simpatică e figura lui Kemal-Pașa, reformatorul Turciei. Am zis bine: Kemal Pașa, nu e altceva decât un reformator. Admirăm în el voința și înțelepciunea; — am putea condamna mijloacele și judeca din multe puncte de vedere concepția reformizmului său național.

Și după crearea statului polon, Pilsudsky și-a păstrat temperamentul de luptător, romantismul naționalist, care-i ține vie imaginea ce și-a creat-o despre patria lui, și-a păstrat un utopism care-l învăluie în lumina legendelor și a eroismelor mistice. Pilsudsky, ca slav, crede în sine, — o trăsătură ce nu o observăm la ceilalți, — crede în misiunea istorică a personalității sale, și crede nu din calcul fiindcă ceea ce face el poate să fie politicește greșit, crede din impulsivitatea mistică a sufletului său. Credința în sine, o credință religioasă, — îl face să se contopească cu realitatea concretă a patriei. Polonia e el — și el e Polonia. Polonia și el suut una și aceeași personalitate în două ipostaze. Din această credință — naște măreția legendară a lui Pilsudsky. Cei ce cunosc viața lui Pilsudsky știu că el nu e un ambițios, nu e chinuit de setea de a fi mare, de a conduce din capriciu un stat de a fi glorios din vanitate, de a fi cel dintâiu din orbire sufletească. Pilsudsky poartă demonia sfântă a misticilor făcători de minuni. Îndrăzneala lui politică nu e calcul, e înfăptuire efectivă a revelațiilor interne ce se plăsmuesc în el din porunca soartei.

* * *

Biografia lui Pilsudsky e și ea o legendă. S'a născut boeraș polon în Lituania, în orașelul Zulov în anul 1867. A terminat liceul rus din Wilna. Mediul răsesc, cultura rusească a fost un teren favorabil pentru desfășurarea posibilităților lui psihice.

A crescut, adolescent, într-o perioadă a istoriei rusești, când se credea că visurile nobile, că generozitățile sufletești se înlăptesc în douăzeci și patru de ore. Totul era să poți îndrăzni. Când a trecut la Universitatea din Harcovm — a văzut că voința omului și în special a sa, se oprește în fața unei strașnice bariere: era realitatea politică a Rusiei din anii aceia. Se începuse reacția după asasinarea lui Alexandru al II. Ca polon dureros de conștient de chemarea sa știind că „chemarea” sa e ceva mai mult decât o aprigă lubre a țării sale subjugate, s'a amestecat în „mișcarea studențiască” — o mișcare prin definiție eliberatoare. Studențimea trebuia — așa crede ea — să elibereze țărâimea de sub jugul feudalismului agrar, proletariatul industrial de sub jugul — capitalismului, intelectualitatea — de persecuțiile cenzurei și ale poliției, — întreg poporul de un regim urât până la moarte. Studențimea mergea mai departe: cerea eliberarea naționalităților. Ce admirabil mediu — pentru Pilsudsky, unde instinctul lui de eliberator găsea atâtea justificări morale și iluzia apropiatei minuni a învierii Poloniei. Întâmpină greutăți, dar greutățile nu-l descurajă, din potrivă îi concentrează voința de acțiune, și practic îi arată calea: *subsolul revoluționar*.

Pilsudsky se înscrie în partidul socialist. Democrații noștri, care văd și acum un socialist în persoana și acțiunea mareșalului, nu cunosc metodologia și necesitatea politică a „eliberatorilor revoluționari” ca să înțeleagă aparentul socialism a lui Pilsudsky și realul lui naționalism. Eliberarea naționalistă n'are alte căi decât căile subsolului socialist — așa era viața pe atunci în Rusia. Și încă ceva: cu cât cineva era mai „eliberator”, adică mai naționalist, cu atât devenea mai „socialist”, se afunda mai mult în subsol, participa cu cap și cu picioare în mișcările tineretului de aur, a tineretului revoluționar. În 1888 — Pilsudsky e condamnat pentru „revoluție” și exilat în Siberia. Dealtfel toți naționaliștii ruși își făceau stagiul în Siberia — aici căpătau certificat de validitate revoluționară, aici se călea intransigența lor vizionară. Inapoiindu-se din exil, Pilsudsky și mai revoluționar devine, în 1892, unul din cei mai activi membri și conducători ai partidului socialist polon. De dragul lui Karl Marx? E o ofensă, mai mult decât o nedreptate, să legăm numele lui Pilsudsky de acela al lui Karl Marx, să găsim o afinitate între misionarismul lui național, între patosul lui patriotic și între doctrina socialistă a internaționalismului abstract. Aici, în subsolul revoluționar, se întâlnește cu Voitehovsky, președintele de mai ieri al republicii polone — cu care săpăturile trecute Pilsudsky se războiește *manu militari*.

Suferințele lui Pilsudsky ca „socialist” continuă, dar aceste suferințe alimentează credința în reînvierea Poloniei Mari. În 1900, el e arestat în Lodzi, adus în Petrograd și pus în spitalul închisorii, de unde a reușit să fugă. Se cerea martiraj benevol de la revoluționarii subsoliști, și fuga lui Pilsudsky a fost tălcuită în cercurile revoluționare ca o abdicare. S'au înșelat cei ce-l condamnaseră atunci pentru o fugă utilă nu lui, ci întregii mișcări. Pilsudsky rămâne în Cracovia, dedicându-și toată energia și credința naționalistă luptei organizate

împotriva Rusiei țariste. Nu făcea ca socialist o luptă de clasă burgheziei ruse, ci ca polon — regimului autocrat al Rusiei imperiale. Era o deosebire între el și ceilalți revoluționari ruși; aceștia, ca de pildă Bacunin, Herzen, Lavrov, Mihailovschi, Cernășevschi, apoi Dostoievski, Tolstoi, Crotokin, mai târziu Plehanov și Lenin erau revendicatori sociali și erau atari *bona fide*, Pilsudsky era numai naționalist, și Socialismul lui era numai o strategie revoluționară. Pilsudsky credea că numai devastarea Rusiei imperiale, a formidabilei ei puteri politice poate da libertate poporului polon. O altă credință și o altă teză Pilsudsky n'a mărturisit din timpul primelor zile. În subsol, mai târziu în Siberia, în Polonia subjugată, și în perioada Cracoviei. El nu scăpa nici o ocazie ca să loviască Rusia și să-i clatine țaria politică și socială. În 1904 pleacă în Japonia, ca de la această putere victorioasă să ceară libertatea patriei. În timpul revoluției din 1905 — 1906, Pilsudsky împreună cu Sosnowsky, mai târziu ministrul de războiu al Poloniei libere, a organizat centuriile de atac ale partidului socialist polon și un larg plan de forțe poloneze militare, organizate în Galizia, pentru a izbi în Rusia învinsă în războiu și turburată de revoluție mereu cu acelaș scop, eliberarea patriei sale. Aceste forțe, pe care nu trebuie să ni le închipuim imense, au fost puse la dispoziția armatei austriace, care a operat în timpul războiului pe frontul de Est și în August 1914, Pilsudsky intră în Polonia de sud în calitate de comandant al brigăzii la legionarilor poloni. Aceasta brigadă a fost embrionul armatei naționale (și nu socialiste) a Poloniei. Când în Septembrie 1916 comandamentul austro german a designat armatelor polone un loc pe care șeful lor Pilsudski îl socotea umilitor, el s'a retras din războiu și a așteptat zile de independență mai mare. În 1917 intră ca membru în Consiliul de stat — un fel de guvern provizoriu al Poloniei autorome, dar intrând în conflict cu generalul guvernator german e întemnițat în închisoarea din Magdeburg. Înfrângerea Germaniei și revoluția i-au dat libertatea. S'a înapoiat în Polonia, a fost ales ministru de războiu și dela 14 Decembrie 1918 — Șeful statului. Astfel, după atâtea suferinți personale, și dintr'o credință în triumful final a misiunii sale naționaliste, Pilsudsky își vede visul întrupat într'o splendidă realitate: *Polonia Restituta*.

Ca șef al statului Pilsudsky rămâne până la 1922. Meritul lui — de ordin intern, de ordin pur constructivist, e că el a reușit să introducă ordinea socială și disciplina ierarhică în armată, după ce armatele de ocupație germană au părăsit Polonia. Ca șef al statului, Pilsudsky a democratizat viața Poloniei — dar democratismul acesta trebuie înțeles în lumina istorică a poporului polon. Se știe că Polonia medievală și modernă a fost terorizată de *sleahta* — de mâna de aristocrați latifundiați, din certurile și ambițiile căreia au provenit toate nenorocirile interne și tragismul celor 3 împărțiri ale ei. Democratismul lui Pilsudsky înseamnă legalitatea de fapt și juridică a tuturor cetățenilor. Era o modernizare pe baze legaliste și nu introducerea unei dezbândade politice în sensul în care o face democrația semito internaționalistă.

Nemuțumit de constituția din 1929, Pilsudsky s'a retras din viața politică. Totuși n'a încetat să se simtă un conducător al poporului să vadă în țara sa un copil al sufletului său, un lucru al mâinilor sale. N'a încetat niciun moment de a fi, pe de altă parte, drapel viu al nației, al nației întregi, nu al clasei proletare cum spun social-democrații, sau numai al armatei cum pretind militaristii.

Cum va evalua în viitor statul polon acum după ce toate clasele sociale ale republicii se grupează voluntar în jurul personalității mareșalului și ce loc va avea în „concertul” discordant al puterilor europene? Pe noi ne interesează mai ales. Vom vedea o Polonie consolidată, fără îndoială. Pilsudsky va înfăptui armonia claselor, fără de care un stat e condamnat la pieire. Polonia va deveni puternică, li trebuie aceasta stare — fiindcă nu e greu de văzut că ea cea dintâi e pusă pe listă jertfelor pe cari năzuiesc să le face în comun imperialismul restauraționist al Germaniei și agresiunea pretutindenească a internaționalei a III. I-a trebuit lui Pilsudsky acest suprem loc de comandă — ca șef unic al Poloniei actuale — ca să evite și să zădărnicească pentru totdeauna a IV împărțire a țării sale.

Fostul subsolist nu a avut o viziune greșită. Nu a crezut în zadar în steaua sa. Și mai ales contopirea soartei sale, a sufletului său cu soarta și sufletul Poloniei a înfăptuit minunea istorică: eternizarea politică și culturală a statului polon.

G. M. IVANOV

Scriitorul la conducerea statului

O veche ipocrizie, inspirată din nevoile de apărare ale grupărilor oligarhice, domnitoare prin moșteniri și exclusivisme, a făcut din scriitori, din poeți, o categorie izolată, eliminată dela drepturile constructive.

Știindu-se concurat în valoare, omul politic mediocru sau bărbatul de stat, cum îi mai zice, vexat de facilitățile intelectuale și de prezența permanentă a insului supărător în toate vremile și civilizațiile, îi acordă poetului dreptul de a fi anexat la situațiile lirice servile. Ca să-l ridiculizeze pentru orice folosință, consensul politic a spânzurat de cureaua scriitorului o spadă de mucava spirituală și astfel gătit, i-a dat „insului inadaptabil“ drumul, să circule liber.

Opiniunea și-a celui mai obscur dintre analfabeții politici, dogmatizează că actul de a reflecta, de a emite și de a formula o idee este cu atât mai reprobabil cu cât expresiunea e mai vie și mai corectă, cu cât cugetarea se urzește mai concret și mai frumos, cu cât se apropie mai repede de literatură, termenul caracteristic al culturii. Cei mai mulți adversari ai lui Take Ionescu au fost întodeauna recrutați dintre auditorii seduși de schintelerile exagerate ale oratorului. Culoarea, temperatura și activitatea cuvântului rostit și mai cu seamă scris, constituiesc în ochii unui politician steril, condițiunile de clasificare ca inapt, a unui individ, la stărpiciunea monotonă a legislației. Pentru grosul și mai mare și mai mărunț al politicii, talentul conține ceva insultător. Un bărbat politic de obiceiuit calibru, are, ca să-și sintetizeze nuncile și întunecimile, un bagaj vocabular, îndeajuns de complicat și așa, de 200 de cuvinte banalizate, tocite de-o unică și aceeași accepție compilate din lectura ziarelor; și din 200, 65 de cuvinte aparțin verbului *este*, în diversele-i forme, mai mult sau mai puțin conjugate.

Atari materii prime și extracte, transformate de digestiunea opulentă a unui creier leguminos și aliate cu zece noțiuni generale comune produc toate leacurile miraculoase, legile, regulamentele, reformele, circularile, îndrumările, miile de texte, discursuri, puncte de vedere — atât de uniforme, de indentice între ale, în cât la finele unui căști

atins, de refaceri, de orientări, de achiziții, suma sfaturilor acumulate nu se deosebete de mucerile fumate un au de zile, din lada cu gunoi, carbonizate la serum și îmbălate la tutun.

Pentru că totuși, în țările streine, unde grupurile statuare încrem-nite în prestigiul istorice s'au despiciat și rupt, scriitorii primează și au dat oameni de stat eminenți, au intrat viguros în viața realităților și le-au reformat, politicul nostru devine tolerant față de poet, acceptându-l în principiu și lăpădându-se de el din răspuțeri. Ie acceptă ca pe o făptură primejdioasă pribeagă însă ordamentală, care trebuie ținută de o parte și considerată din depărtare. Se înțelege, poetul nu e bun de nimic, pentru că scrie, pentru că scrie cu alt înțeles de cât acordă rubrica, registrul și formularul acestui cuvânt. Cine mai poate fi atât de copilăros în cât să stilizeze ceea ce vede, amplificând cu ceea ce gândește? Cine mai are timpul măcar să gândească, atunci când i se cere numai să lucreze?.. Ca să se evite surprizele, eventuale, scriitorul trebuie descalificat cu gravitate și competență. Clemenceau era un simplu ziarist și Mussolini un intelectual boem. Să-i consacram cu toată ardoarea ipocriziei, căci rolurile lor s'au petrecut, slavă Domnului, în streinătate.

Bărbatul de stat dispune de două maniere de-a intra în legături cu scriitorul. Intr'un fel îl acceptă grasul și vivacele și într'alt fel avarul uscățiv, bolnav de marile nazuri și năravuri ciocoști. Bărbatul de stat rubicund îl acceptă pe scriitor la ospete, în rândul lautarilor, în coadă, între contrabas și fetele cu grațiile facile. Scriitorul este cobzarul cu instrumentul mut, care nu strică, exercitându-și funcțiunile confidentiale, schema autorității aparente a marelui amfitrion; este muscalagiul fără fluier. Preferat în raport cu facultățile lui de-a fine minte și de-a reproduce un mare număr de pornografii, pentru înveninarea dulce și îmbătarea potențelor decedate. Câte un scriitor cu căptușala hainelor absentă, a băut toată noaptea din cupele de cristal ale unui magnat politic, pe care l-a vrăjit, și la revărsatul zorilor, pleacă pe ploaie, nedormit, cocoșat și trist, la redacție, ca să scrie articolul de fond pentru gazetă și un foileton de generalități. E felul boeresc și vesel de a utiliza scriitorii. E captarea vicioasă a unei ipocrizii blajine.

Dar mai este bărbatul politic de mare moralitate și de-o cinste fără păreche, cu un venit anual de la cinci milioane în sus. El întrebuințează electricitatea pentru că petrolul și lumânarea de seu au leșit din uz în cartierele centrale, însă în locul unui bec de 100 lumini, arde becul de 16, stins și aprins alternativ. El cultivă cu o atenție cuvlincioasă vilele moștenite de la părinți, pentru alții, care plătesc, neprihănirea lui și stricta igienă comandându-i să excludă vinul de la masă, înlocuit cu apa răcoritoare, consumată cu economie. El nu fumează, ca să conserve naturii o sănătate prețioasă și nici nu-și calcă pantalonii mototoliși, pentru că mangalul conține o emanație toxică vătămătoare. El citește și nu-i intră în cap, și citește cu predilecție tipăriturile gratuite, *Monitorul oficial*, *Buletinul Jandarmeriei Rurale*, cotele Burseli. Foarte religios și ostaș agresiv al credințelor strămo-

șești, pe care le-a monopolizat, preotul nu intră în casa lui niciodată; undelele de candelă, care trebuie trimis la biserică îl cheltuește la saladă; lumânările din noaptea Învierii îl slujesc să vadă în pivniță și să caute în pod.

Acesta se culcă la 9 seara și se deșteaptă disdedimează, odată cu spălătoresele și cu laptagii. Problemele vitale reclamă toată munca și abstragerea lui. Sumbrou, taciturn, frigid și distant, din pricina secretei timidității de a nu da ochi cu inteligența și cu pericolul ei, el se închide cu perdele groase și în consemne răstite. Contactul cu servitorii îl caută indirect și deghizat, în împrejurările serioase, când trebuiesc asanați adversarii, impuse marile și definitivele soluții printr'o presă ad-hoc. Infumurarea lui flegmatică, stearpă și magistrală se micșorează în apeluri, în rugăminți, în cordialități, ca să reintre după căderea cortinii, în aristocrația placidității divine, surde și în geometria corpurilor fixe. Absența sentimentului de respect pentru intelect permite hibridizilor și monștrilor politici să murdărească încrederea, să amăgească navitatea, să spurce jurământul și legea îndatoririlor de simplitate și să conceapă scriitorul ca pe un mercenar. Cine se va găsi destul de vulgar, ca să poată povesti fără scârbă în câte feluri este tras pe sfoară cu intenții, dezolat cu șiretlic, despuiat cu asigurări și garanții și ticăloșit un scriitor, în momentul urgentelor necesități, de către profesioniștii politici și câte unei oligarhii înavuțite, covârșită de gigantice răspunderi, de moralități și de legende!

Scriitorul e un observator, un cumpănitor, un analist. Ochiul lui măsoară însă și grăleşte. Nimic nu poate jigni mai precis sensibilitatea pervertită a omului politic nul și considerabil ca prezența ochiului vorbitor în fața impersonalității. O lume întreagă se uimește de divina quietudine în care se răsfășă genul, alurea amenințător, al câte unui ministru claustrat în mijlocul unui conclav de consilieri imbecili. Stăbiciunea e tălmăcită. Omului politic lipsit de geniu îi trebuiesc numai materiale uniforme, turtite și luminate, ca să aibă iluzia că zidește, suprapunând și așezând la rând.

În statul nostru, scriitorul a fost ținut în anticameră câte unul ministru limbut, zăpăcit, mincinos și tragic. Scriitorul nu avea măcar rolul redactorului care va împiedica plasticizarea ridiculă a unei elucubrații prostești. De cât să fi acceptat un scriitor în biroul d-sale, mai bine extermina de Ministru și gramatica din guvern. Scriitorul a fost trimis la meseria lui de futilități iar în ceasurile mari de aventuri culturale și de sacrificii artistice i s'a acordat dreptul să cerșească un ajutor. A'tât i-au lăsat scriitorului de limbă românească bărbații politici din trecut, îmbogății din Bancă și din petrol: pomana! — iar scriitorul, ieșind pe brânci din sculpătoare, a recurs la ea, a primit, în rândul babelor invalide, locul rezervat de cinstirea guvernurilor, retorici și naționaliști, gândirii românești.

O mai trivială atitudine ar fi fost cu neputință. Ea durează de multă vreme, din primele zile ale Regatului și s'a accentuat proporțional cu împuternicirea partidelor politice. De la Eminescu până la

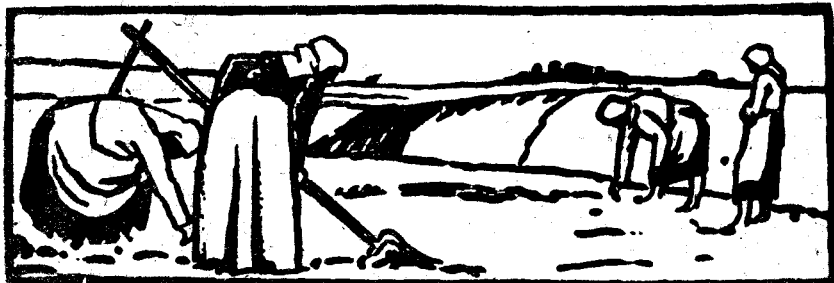
ragiale și de la Caragiale până la Goga atitudinea e aceeaș de te de ori verificată la lumina pateticelor fățarnicii.

Venirea poetului Goga la guvern și la un departament de importanța internelor, indică o schimbare de curent și răscumpără vechea umilință și slugărnice comandată, în care a fost apucat și târit scriitorul. Negrul boicotat de Jankeii noștrii politici.

Românii vor avea răgazul să vadă că scriitorii sunt cei puțin tot atât de vigilenți și buni gospodari ca și economiștii improvizați minus ifosul și fanfaronada. Scriitorii vor aduce la conducerea Statului rivna lor zămislitoare, preocuparea de dreptate aplicată și liniile caste, fără sinuozități bizantine, ale construcțiilor curate, înălțate în sus și nu scobite dedesubt, cu labirinturi de beciuri, menite să ascundă rușinile ce nu îndrăsnesc să se ivească la balcoane.

Apoi, la curăția gândului, la o bărbăție intactă și la vârtuștile nevestede și ospitaliere ale noilor veniți, se adaugă o superioritate de care timpul ține o socoteală înviersunată, tinerețea morală dar și tinerețea fizică totodată. Oricât vor mai apăsa în loc bătrânii anteriori toartele zării ca să nu se deschidă și oricât vor mai sugruma în mlaștina orizontului pruncul soarelui ca să-l înecă și să nu se mai ridice, mâinile lor slăbesc, tremură și sunt aproape reci. Autoritatea lor închipuită a rămas un schelet de himeră. Inima și-a înmuiat resortul, limba e amară, vanitatea și trufia târzie nu echivalează cu dinamica speranței. O întreagă epocă politică se găsește pe punctul să fie furată de vârtejul finalității, înfășurată în steagurile negre, clătinate la porți și înlăturată respectuos la sunetul suspinat din trâmbiți al marșului funebru...

T. ARGHEZI

Infern

Viața contemporană a devenit un infern — nu pentru că poeții nu o cântă ca pe un ralu și nu pentru că filozofii nu o justifică. Ea prezintă toate elementele pozitive din care se compune, în concepția noastră, infernul. Nici senzația intimă a conștiinței noastre nu ne spune că ea ar fi un rai. Suferința universală — odinioară un sentiment al unei minorități cu sensibilitatea de mimoză — e un fenomen general, o stare a tuturor sufletelor.

Despre acest infern vorbesc mai ales spiritele religioase. Printre acestea în primul rând strălucește filozoful rus Eugeniu Trubețcol. În cartea sa „Senzul vieții“ arată că omenirea s'a îndepărtat dela Dumnezeu. Viața a devenit fără conținut divin, și infernul actual provine din pierderea sensului religios al vieții. Constatarea lui Trubețcol e definitivă și expresia e precisă: viața e un infern, fiindcă cultura a devenit laică.

Ateismul religios în colaborare cu anarhismul mistic au realizat o prăpastie între credința religioasă și cultura, care a devenit laică. Sunt oameni, cari cred în progresul materialist ca într-o valoare de sine stătătoare, absolută; ei neagă religia, afirmă incompatibilitatea ei cu progresul materialist. Au curajul să spună că conștiința modernă al omului — care e prezentat nu știu pentru ce întotdeauna ca un cugetător — nu acceptă copilăreștile povești ale religiei. Există însă și oameni, și nu oameni de rând, cari ridică religia la înălțimea unei valori absolute, și logic, direct sau indirect neagă necesitatea culturii laice. În Rusia s'a proslăvit cu această concepție C. Leontiev, pentru care progresul ca atare e o valoare negativă. Concepția lui Leontiev nu influențează acum ca tărta cu care influența cugetarea rusească în secolul trecut. Dar influența acestei concepții și asupra cugetării religioase continuă. Vorbind de infernul contemporan, chestiunea valorii și crezului culturii laice devine din zi în zi mai ascuțită. În fața ca-

tastrofiei mondiale chestiunea aceasta se impune oricărei conștiinți treaze. Viața contemporană te izbăște cu absurditatea ei. Cine a adus această catastrofă, care ne dă dreptul să credem că se prăbușește și continuă să se prăbușească toată cultura universală. Apostolul Ioan a avut printre strașnicile lui viziuni, una care e mai groaznică decât toate: fiara, care se înalță din beznă. Viziunea apostolului Ioan a chinut mult sufletul evului mediu. Cum omul care e o făptură a lui Dumnezeu poate deveni complex o fiară și cum lumea lui Dumnezeu se poate transforma într-o beznă. Astăzi vedem că viziunea apocaliptică se îmbracă în trup și sânge, e o tendință în viața contemporană să preschimbe pe omul social în fiară desăvârșită. Ca fiară, acest om desăvârșit calcă în picioare orice lege dumnezeiască. Așteptările succese ale tehnicii moderne pe deoparte și accelerata cădere morală a omului și a omenirii pe de alta, ajută înfăptuirea viziunii apocaliptice. Principiul animalic se afirmă ca un principiu absolut, căruia trebuie să-i fie subordonată întreaga viață a omului. De altă parte, și statul modern, care nu a devenit stat religios, stat teocratic, însușindu-și un amoralism total, încearcă să folosească întreaga cultură ca mijloc pentru realizarea scopurilor egoismului colectiv, încarnând concret principiul umanității animalizate. Nu e greu să vezi că și viața socială din zilele acestea reliefează viziunea apocaliptică. Nonsenzul acestei vieți te exasperează până la moarte. Vedem că infernul social se afirmă ca conținut total al întregii vieți omenști, prin urmare și a întregii culturi umane. Cum poți afirma atunci că există Dumnezeu și există senz în lume când viața socială îți dă mii de dovezi că nu e senz și nu e Dumnezeu. Din toate părțile, această chestiune îți pătrunde în conștiință. Și dacă afirmi că viața trebuie să aibă senz, că misiunea ei nu este a deveni infern, trebuie atunci să-ți mărturisești și speranțele intime: sau lumea n'are nici un senz și atunci accelerezi procesul de animalizare proprie, sau lumea are un senz și acest senz trebuie descoperit și strigat. Cugetul religios e în stare să găsească acest senz pentru a să oprească animalizarea vieții chiar în adâncul catastrofei prin care am trecut și din care nu putem eși. Dar ceiace te tulbură încă dela început e că Răul își serbează o mare victorie asupra omenirii: pretutindeni vezi flăcări și incendii, devastarea lumii se întinde, universal pare a se fi aprins. Dacă ai o credință în senzul vieții, va putea ea trece prin flăcările de care s'a încins clădirea lui Dumnezeu? Spectacolul incendiului universal e o dovadă că răul s'a întins, îl vezi din fiecare fereastră. Ce senz îți va descoperi credința ta? E putincioasă ea? Unde e minciuna și unde e adevărul: în aceste văzute manifestări ale răului, sau în nevăzuta împărăție a binelui, pe care o întrezărește cugetul religios?

* * *

Infernul a luat forma războiului tuturor oamenilor între ei. Faptul războiului — e fenomen vechiu cât lumea; nou și ne mai fost până acum e războiul mondial în toată lărgimea acestui cuvânt: pentru

prima oară dela începutul istoriei războiului s'a întins în toate părțile lumii. Pentru prima oară războiul, într'o formă atât de concretă, a devenit un principiu absolut și general, condiționând toate relațiunile omenești. Războiul acesta — care nu e deloc sfârșit — stătea ascuns în lume, manifestându-se în înarmări gigantice. Într'un fel sau altul toată viața s'a adaptat lui. Faptul războiului mondial a făcut să iasă la iveală principiul care și mai înainte, dar nu în proporții atât de mari, constituia legea tuturor raporturilor între state.

Trubețcoi deseori vorbește de logică războiului. Din premisele unui spirit desfăcut de imperativul moral al creștinismului nu putea să se desfășoare decât un sistem întreg de atitudini războinice concrete. În Rusia logica războiului a mers și mai departe. Acolo războiul a devenit general fiindcă s'a prefăcut în *războiu al tuturor împotriva tuturor*. Toată societatea acolo trăiește în stare de războiu — partidele, clasele și chiar oamenii — individual. Toate legăturile dintre clase s'au rupt, s'a prăbușit orânduirea statului și pacea internă. Oamenii par a numai avea patrie — sunt numai clasele în luptă reciprocă. Iar dacă privești mai adânc, vezi că numai sunt nici clase: sunt lupi în fețe omenești, cari se sfășie reciproc sau se adună în haite ca împreună să se arunce asupra celor izolați.

Din războiu s'a născut anarhia contemporană. E un fapt indiscutabil. Și anarhia nu e numai un fenomen rusesc local. Nu e numai o urmare a păcatelor lui, a căderii lui morale, a lipsei de tărie sufletească. Forța anarhiei — o groaznică seducție pentru toate instinctele oamenilor, — deși s'a manifestat mai repede în Rusia decât în alte părți, e generală. Haosul rusesc reprezintă o manifestare mai acută a boalei universale, și pentru aceasta el prezintă o primejdie care plutește deasupra întregii umanități. Am văzut în urmă cum același boală s'a manifestat și se manifestă și în alte țări — aproape în toate țările pământului. Ce deducem? Intreaga cultură mondială e atacată de un vițiu, care amenință să devină mortal. Acest vițiu se poate desfășura sau cu o repeziciune fulminantă, ca în Rusia, sau să se îmbrace în forma reptilică a racului, să se prelungească cu zecile de ani. Se arată cu lungi intreruperi, câte odată dă aparența unei însă-nătoșiri. Dar mai curând sau mai târziu — vițiu devine mortal.

Anarhia sângeroasă care a izbucnit cu atâta furie în Rusia e apariția extremului ateism practic. În Rusia toate legăturile sociale se țineau dintr'un chiag religios. Când acest chiag a slăbit, oamenii s'au prefăcut în lupi.

Rusia e o țară creștină. Dar ce înseamnă acest canibalism — se întreabă prințul Trubețcoi — dominând relațiunile ei interne, această luptă de clasă, ridicată la principiu, această generală ură a omului împotriva omului? E negarea practică a principiului creștinesc, a vieții comune creștinești, și ce e mai mult e negarea însăși a esenței religioase a sufletului poporului. Religia e sentimentul care leagă pe oameni într'o singură atitudine de moralitate reciprocă. Nemai legându-i, oamenii devin inamici, sau aliați întâmplători cu scopul de a jefui sau de a exploata pe ceilalți. Când legătura religioasă între oameni lip-

sește, relațiunile lor reciproce se condiționează de principiul biologic al luptei pentru existență. Atunci se desfășoară spectacolul anarhiei, pe care-l și vedem în aceste zile.

După expresia lui Hobbes, statele în raporturile lor reciproce se găsesc în starea naturală „a luptei tuturor împotriva tuturor” — o luptă declarată sau ascunsă.

De când e lumea a existat această stare. Există ea și între statele creștine. Dar în statele creștine starea de războiu declarat sau ascuns naște profunde contradicții interne, cari introduc otravă în viața lor și întorcă conștiința morală a popoarelor creștine. După senzual exact al moralei creștine, Dumnezeu trebuie să fie *totul în toate*, să i se supună toate sferele vieții, — statele creștine totuși se sustrag intenționat acestui imperativ. Stăpânește concepția lui Machiavelli. Statul în relațiunile sale cu celelalte state se recunoaște nesupus vreunei legi morale, vreunei legi dumnezeiești sau omenești. Prin această eliberare de jugul moral se face o adâncă despăcare în sfânta sfintelor a conștiinței: în viața particulară omul consideră obligatoriile poruncile de iubire față de aproapele său, dar în domeniul raporturilor între state și națiuni el mărturisește o complectă independență de imperativul divin și o ilimitată ură de oameni. Unul și același om, ca creștin se consideră obligat să-și dea sufletul pentru aproapele său și în același timp, ca cetățean consideră că orice ticăloșie față de cetățeanul altui stat e admisibilă și e obligatorie când e cerută de interesele poporului său și de statul său.

Acest fel de creștinism a crelat canibalismul contemporan. Oamenii nu observă aceasta contradicție sau observându-o nu reflectează asupra ei. Timpul nostru cu sublimul său fariseism a crelat aceasta otravă: contradicția între etica individuală și etică de stat. De aici infernul contemporan: toată viața e fără Dumnezeu, în toate relațiile omenești domnește unul și același cod moral; codul canibalismului consecvent și necruțător.

Morala războiului între națiuni s'a mutat în raporturile claselor înăuntrul națiunii. Revoluția care a început printr'o răzvrățire militară, a introdus morala războiului în toate relațiunile omenești. Atitudinea canibală față de inamicul extern a rămas aceeași față de inamicul intern. În lupta civilă nu există inamici externi. Față de inamicul intern — concetățeanul nostru, un frate, un vecin, „luptătorul” varsă aceeași cantitate de vecin ucigător. Cu aceeași crudă bucurie „massa bolșevică” ucide o „massă burgheză”. E încă o dovadă, până la ce grad de animalizare a ajuns omenirea, datorită „logicii războiului”. Toate relațiile sociale au devenit relațiuni ale oamenilor ce se războiesc. Raporturile față de „poporul meu” și față de „inamic” nu s'au schimbat în esența lor, — numai că sub „poporul meu”, în interesul căruia totul e permis, s'au înțeles muncitorii și țărani, iar sub „inamic” față de care nu trebuie să fie îngăduită nici o cruțare, se înțeleg „clasele bogate”. Lozincile războiului civil sunt în esența lor identice cu ale războiului internațional: „până la ultima victorie”, „vai de cei învinși”.

„rechiziția averilor capitaliștilor“, „deposedarea pământurilor“ etc. Terminologia militară a zilelor noastre s'a mutat în lupta de clase și în anarhia internă. Ca și morala statului, morala anarhiei e supusă principiului biologic: „unii trebuie să bea și să mănânce, ceilalți trebuie să le slujească de hrană“.

Infernul contemporan îl creiază războiul declarat sau ascuns, războiul care se naște din beznă ce a provenit între religie și cultura laică. Biserica creștină e indignată — dar și împotriva ei s'a pornit acelaș războiu. Biserica devine astfel ultima piedică în infernalizarea umanității. Dar fiindcă ea vestește legea altel vieți, a vieții trăită în frățietatea lui Hristos, ea singură va pune capăt acestui infern. Și încă odată, mântuirea vine dela ea și prin ea.

I. AMILCAR

Temnicerii

Cetitorul nu știe, poate, că de câțiva ani, din caerul științei s'a desprins firul nou și fraged al unei științe... penitenciare. Supărați pe Lavoisier, Cuvier, Lamarck, cari și-au câștigat celebritatea cu niște coplării, directorii de penitenciare, titrați de obicei până în creștetul capului și totuși obscuri, au creat de-a dreptul o știință, încă necunoscută.

În ședințe conduse cu solemnitate, penitențiștii, dacă e admisibil, au ținut să dovedească particularitățile și aplicările numeroase ale științei penitenciare, care nu se poate confunda în nici un punct, nici cu bacteriologia, nici cu numismatica, nici cu filatelistul. Dar de două ori pe rând Academia acestor somități a suferit accidentul bizar, de-a înregistra arestarea și transportarea la... penitenciar, a câte unui director general de închisori. Dintr'un punct de vedere, știința penitenciară se aseamănă cu radiologia. Pe când învațați razelor X sunt periodic osândiți să li se taie câte un deget și câte un braț, savanții penitenți sfârșesc la închisoare. Aceeaș forță misterioasă, a frigerii, lovește în ambele cazuri. E o adevărată tragedie.

Dar dacă efectelor dezastruoase ale manipularii undelor invizibile nu li s'a descoperit încă o terapeutică preventivă, cealaltă specialitate științifică, a petenciarul teoretic și inofensiv, poate fi combătută până-a nu deveni practică și încurcablă, fără intervenția parchetului.

Înainte de toate, credem că rău s'a procedat trecând închisorile dela ministerul Interneilor în competența Ministerului de Justiție, căruia în atmosfera dreptului și a magistraturii, direcția generală a închisorilor, autoritate executivă, îi stă ca o pălărie de pae unui maior în uniformă. Ministerul propriu zis al Justiției, vizitează cuibul antipatic al Direcției generale a închisorilor, retrasă în fundul unui vestibul obscur, cam tot atât de des ca instalația caloriferului.

Al doilea, puterile nelimitate ale directorului general echivalente cel puțin cu puterile a trei ministere, trebuiesc desființate. Un asemenea director, prinț al câtorva sute de republici închise, asupra căroa operează și la propriu și la figurat, cum îi place, atât în ce privește pe arestați cât și în ce privește personalul, tratat dictatorial,

capătă la exercitarea însărcinărilor lui o părere exagerată despre sine, care îl pregătește pentru samavolnicie și câte o dată pentru prădăciune; o formă, la el, a sentimentului de auto-dependență.

E ciudat că în materia celor două aglomerații de oameni, una utilă: a călugărilor și cealaltă pedepsită: a hoților, asupra cărora se poate construi un paralelism administrativ, cele dintâi au fost, împotriva interesului comun descentralizate, pe când pușcăriile, centralizate le exces, au dobândit înlesnirea furtișagului în stil mare.

Descentralizarea închisorilor și alipirea lor la câte o autoritate locală, prefectură sau poliție, cu un buget fracționat, ar suprima cu simplitate mecanismul alambicat al unei direcții generale, transporturile, ambulantele, strocurarea fondurilor, licitațiile, comenzile, materialele: În același timp, s'ar desființa și trista specialitate de director de închisoare, înlocuit cu un comisar sau funcționar de primărie sau prefectură. Sentimentul demagogic și fals umanitarist al separației autorităților până la cele înfime, nu ar pierde nimic, căci făcând o bună socoteală, un comisar de poliție este în toate cazurile un om mai civilizată decât directorul unei închisori, recrutat după capriciul directorului general, dintre gardieni — călăii închisorilor — și dintre cei mai pricepuți în rentabilitate. Iar acești gardieni ar putea, fără ofensă pentru țară, să fie suprimați și înlocuiți cu soldații, care și în regimul actual au stăpânirea închisorilor pe timpul nopții. Di Ministru al Justiției, va cere listele personalului superior și inferior al penitenciarelor, detașat în penitenciare, și va vedea cu ce soluții de creștină are de-a face.

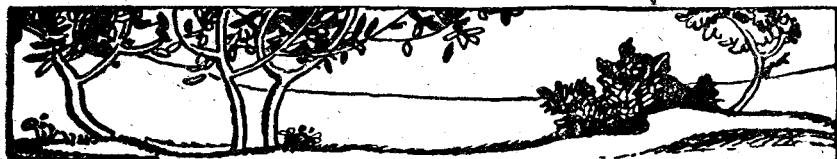
Trebule să adăogăm că închisorile nu au fost productive până acum decât pentru directori și directorii generali. Cu o bună gospodărie locală, în parte pentru fiecare închisoare, penitenciarele pot să producă cel mai puțin existența deținuților, și cheltueile de administrație. Când va fi asociată mâna de lucru admirabilă a deținuților cu capitalul din afară al industriilor, învitat în condiții cu totul altele decât de diverșii directori generali trecuți, care au refuzat cu impetuozitate intrarea în închisori a unei contabilități și rigori comerciale, statul va putea câștiga sume considerabile, fără nici-o investiție de fonduri, transformând numai sistemul.

În ce privește umanitarismul, iese și el câștigat dintr'o atare împărechere de interese, cei mai mulți clienți ai închisorilor fiind niște pribegi fără meserie și doritori de-a părăsi temnița cu disciplina unei munci învățate. De altfel, osândei la închisoare, societatea îi acordă un sens corecțional.

Până la arestarea ultimului director general, această problemă, care face parte platonice din „studiile penitenciare” ale științei cu același nume, singur director general era competent să o vânture și să o fie pe loc, ahexată la averea lui personală.

Poate că de astădată îi va face cinstea să se ocupe de ea un ministru. Este una din puținele probleme importante, despre care Fan-chezul spune că a pune problema este a o și deslega.

P. BARDĂ

Bulgarii din Ardeal

În comunele Cergăul mic din județul Târnava mică, Bungard și Rusciort, din județul Sibiu, se mai găsesc câteva sute de familii de *șchiai*, descendenți ai coloniilor bulgare presărate odinioară în diferitele colțuri ale Ardealului. Astăzi, aceștia vorbesc românește, nici nu știu altă limbă, dar urmează religia luterană. Precții lor sunt recrutați dintre sașii cari știu românește.

Serviciul divin în bisericile lor se face în trei limbi. Unele cântări se cântă în limba „scheiască“, altele nemțește și altele, în sfârșit românește. Rugăciunile se rostesc nemțește și românește. Cântările și rugăciunile românești sunt strânse într-o broșură-manuscris, și sunt scrise cu ortografie germană. Sunt traduceri, mai mult ori mai puțin răsufite, ale „scholerilor“ (cantor-invățători) scheiești din ultimele decenii ale veacului al nouăsprezecelea. Cântările sunt traduse în stichuri și le cântă întreg poporul, cu acompaniament de orgă. Dăm aici o strofă dintr-o cântare dela Vecernie:

*Cu o zi, o, Doamne sfinte,
Viața iar ni-s'a scurtat,
Știre-ași încal, o, părinte,
Cumcă eu m'am îndreptat,*

*Și ce-i bine, de folos,
Ci-i drept și cuvios,
Să nu fi uitat a face,
Câte Doamne ție-ți place!*

Cântările *scheiești* de-asemenea se păstrează în manuscrise de dată recentă, dar, copiate de pe manuscrise anterioare, de cele mai multe-ori de oameni cari nici habar n'aveau de limba slavonă. Așa apoi, s'a întâmplat că ici colo, din ultima silabă a unui cuvânt și prima silabă a cuvântului următor s'a format un cuvânt nou, fără nici un înțeles, și aceasta, chiar și în rugăciunea „Tatăl nostru“.

Limba acestor manuscrise e fără îndoială foarte veche. Au studiat-o Miklosich, Sirku și alți slavisti și au ajuns la convingerea că e limba vie a poporulul slav, rupt dela marea matcă slavonă, așa cum, până pe timpul reformațiunii s'a abătut dela limba lui Ciril și

Metodiu. O limbă, pe care azi nici un bulgar n'ar înțelege-o, decât doar, singuraticele ei cuvinte ori frânturi de fraze.

Cum au ajuns acești șehiai să îmbrățișeze protestantismul?

Din capul locului știm, că protestanismul n'a putut prinde rădăcini între popoarele de rit răsăritean. De-aceea credem, ca schiail din Ardeal au fost convertiți mai întâi la catolicism pe baza cunoscutului principiu „cuius regio, illius religio“, iar dela catolicism la potestantism pe baza aceluiași principiu. In manuscrisele scheiești simbolul credinței e cei niceno-constantinopolitan, care se folosește în bisericile răsăritene, e adevărat, — dar, cine nu știe, că în textul liturgiilor apusene e intercalat acelaș simbol, nu cel apostolic. Împrejurarea aceasta va fi contribuit ca și după convertirea la catolicism șcheii să folosească simbolul nicano-constantinopolitan.

Șcheii din comunele sus-numite nu sunt a se confunda cu șcheii din Brașov, aduși în Ardeal ca zidari cu prilejul clădirii bisericii negre. Despre aceștia se crede că nici n'au fost bulgari adevărați, ci români macedoneni. La toată întâmplarea între ei și ceilalți șcheii nu există nici-o legătură. Miklosich crede, că Șcheii din Cergău, Bungord și Rusciori sunt veniți în Ardeal încă înainte de venirea Ungurilor. Poate, nici nu sunt veniți din Bulgaria, ci rămășițele cetelor de Bulgari cari au trecut peste Ardeal în drumul lor spre Balcani, dintre cari, o parte s'au stabilit aici și în Banat. Bunlevații din Banat, cari astăzi urmează religia catolică apuseană sunt probabil înrudiți cu Șcheii din Ardeal.

În colecția de documente publicată de Eudoxin Hurmusachi ei sunt amintiți încă din veacul al patru-sprezecelea. Capitlul din Alba-Iulia intentase atunci proces Șcheilor din Cergău pentru dijmanepălită în timp.

Mai amintim, că la începutul acestui secol se mai găseau șcheii și în Cergăul Mare. Aveau chiar și biserică de piatră, o biserică veche, iar până la 1895 și preot. Numărul lor a scăzut zi de zi, iar astăzi, sunt trecuți total pe paginile istoriei. Încă în veacul al 18-lea șcheii din Cergăul mare, cari formau majoritatea locuitorilor au fost convertiți la unire prin episcopii dela Blaj, posesorii domeniului din acest sat. Șcheii din Cergăul mic erau supuși unui posesor de pământ protestant, astfel apoi, ei și-au păstrat ființa lor de Șcheii până în ziua de astăzi. — Șcheii din Bungard de-asemena sunt pe drum câte dispărișe, de cumva, nu au chiar dispărut.

Românizarea lor în limbă e firească, fiind înconjuțați din toate părțile de Români. În timpul regimului maghiar s'au făcut încercări de maghiarizare a lor prin școală. Zadarnică încercare! Soarta șcheilor e pecetluită. Se vor mai susține câteva decenii ca Români luterani, până-când, vor fi absorbiți cu totul în marea românească. Pe-atunci, vor odihni în pământ și aceia cari au cunoscut pe ultimii bătrâni (în copilăria mea am cunoscut și eu unul), cari mai vorbeau — șcheește. După peregrinarea de vre-o zece veacuri prin meleagurile catolicismului apusean și ale protestantismului se vor trezi și ei, ceva mai târziu ca alți conaționali ai lor din Ardeal, — înapoi, la biserica răsăriseană, dar acum, ca români.

SEPTIMIU POPA

Politica de înțelegere a României

Strălucita ratificare dată prin votul cetățenilor țării întregi, hotărârei Suveranului — prin chemarea la cârma țării a partidului poporului, consolidează în mod temeinic situațiunea guvernului dlui general Averescu.

Răzimat pe o zdrobitoare majoritate care îi as'gură o autoritate indiscutabilă în țară, guvernul va putea păși cu hotărâre și cu încredere la realizarea programului politicei sale interne și externe.

Politica internă și externă a guvernului nostru se poate concretiza în câteva și precise formule care permit totuși întrezărirea vastelor opere ce are de realizat.

Consolidarea internă a țării prin as'gurarea unui regim de muncă și de ordine care va putea maximaliza toate posibilitățile noastre de producțiune, valorificându-le în modul cel mai avantajos pentru noi prin îmbunătățirea transporturilor și as'gurarea de debușeuri sigure și constante avuțiilor noastre, dincolo de granițele țării.

Iar în ceea ce privește politica noastră externă, ea are ca obiective menținerea păcii și a statului quo în Europa și consolidarea unor relațiuni de desăvârșită prietenie și încredere cu toți foștii noștri aliați din marele război, și de loială cordialitate cu toți vecinii noștri.

Intr'un cuvânt, străduințele guvernului generalului Averescu și în special acelea ale ministrului nostru de externe, d. I. Mitilneu, vor tinde la reluarea firului țesut tot de partidul poporului în trecuta sa guvernare din 1920 și întrerupt și neglijat de precedenta guvernare liberală.

Căci nu trebuie uitat că politica externă a guvernului care a precedat s'a mărginit numai a menține, de bine de rău, legăturile cu aliații noștri din Mica Antantă, neglijând într'o bună măsură sau chiar desconsiderând legăturile ce ar fi trebuit să păstrăm cu foștii noștri aliați din marele război.

Așa a fost cu America față de care, la un moment dat, guver-

nul liberal reușise să provoace o atmosferă de răceală și de suspiciune, așa a fost cu Franța, cu care nu am reușit a încheia alianța pe care Jugoslavia a semnat-o zilele trecute și așa a fost cu Italia, față de care ne aflăm, acum un an și jumătate, în situațiunea de a rupe aproape relațiunile diplomatice. Pentru a ajunge într'o asemenea situațiune față de prietenii și aliații noștri, a trebuit ca politica externă a trecutului guvern liberal să fie de o extremă inabilitate,

Trebuie să recunoaștem că v'nă fostului ministru de externe, a dlui I. G. Duca, nu este atât de mare; toată răspunderea cade asupra aceluia care cu o pătimășe încăpăținare sectară, a impus întregului guvern liberal, punctul sau de vedere de îngustă și meschisă politică xenophobică.

Sforțările actualului guvern vor tinde deci pe de o parte a consolida autoritatea legitimă a României în cadrul Micii Antante, pentru ca cuvântul nostru să albească — cum este și firesc — prestigiul precumpănitor în politica Europei centrale; — iar pe de altă parte, vor tinde la restabilirea și încheierea unor relațiuni de cordială prietenie și încredere cu toți foștii noștri aliați.

În primul rând nu trebuie să ne ocupăm de Italia, căci din partea ei ne-a venit primul gest de încredere, de sprijin. Oferta pe care guvernul dlui Mussolini a făcut-o guvernului generalului Averescu, de a ne îlesui în mod oficial contractarea unui împrumut imediat de 200 milioane de lire, fără contrara luarea unor garanții care ar fi diminuat caracterul prietenesc al propunerii italiene, — dovedește sentimentele cordiale ale Italiei față de țara noastră și încrederea și prestigiul de care se bucură guvernul actual în regatul latin de pe coastele Adriaticei.

Dar nu numai afinități de rasă ne leagă de Italia, ci o sumă de interese comune de primul ordin, ne arată calea de urmat a politicii noastre externe. Într'adevăr, nu poate exista om politic astăzi, care să nu vadă și să nu înțeleagă, că situațiunea Italiei în concertul marilor puteri și rolul ei în Marea Mediterană și în Europa centrală, sunt cu totul schimbate dela venirea în fruntea guvernului italian a dlui Benito Mussolini.

Încrederea și prietenia de care se bucură șeful guvernului nostru, dl general Averescu și guvernul însăși din partea dictatorului Italiei, permit să se întrevadă posibilitățile mai strânse conlucrări cu Italia, care va îngădui rezolvirea multor probleme ceși așteaptă soluționarea de mai bine de patru ani, pentru noi.

În acelaș spirit de loială prietenie și de sinceră conlucrare, vor trebui îndreptate relațiunile noastre cu Franța cu Anglia și America.

Anumite simptome sigure, lasă să se întrevadă posibilitățile certe ale unei asemenea realizări. Viitorul cât mai apropiat ne va dovedi că speranțele noastre nu sunt iluzorii și că foștii noștri aliați, înțeleg — din momentul ceși vor căpăta convingerea că guvernul generalului

Averescu este singurul în stare să asigure României posibilitățile de consolidare economică și socială — să închege cu noi legături de loială colaborare economică-financiară și de comunitate de interese politice.

În lumina aceasta, politica externă a actualului guvern român își capătă contururile sigure ale unor realități ușor realizabile, care se pot închege în precisă formulă a dezvoltării prestigiului României în cadrul Micii Antantei și a stabilirii unor cardiale legături de înțelegere cu toți foștii noștri aliați.

I. PALEOLOGU

Procesul falsificatorilor dela Budapesta

— Complicitatea evidentă a guvernului actual —

La 29 Mai s'a terminat procedura probelor în procesul falsificatorilor dela Budapesta, rămânând pentru zilele următoare completarea lor, rechizitorul procurorului, pledoariile apărătorilor și rostirea sentinței. Din mărturiile de până acum s'a putut constata, că țesătura debaterilor a fost extrem de fin împletită și astfel nu s'a strecurat prin ea toate secretele misterioase ale nemai pomenitului act de escrocherie. Justiția a reușit să fie lămurită numai asupra executării tehnice a falsificării, grație sincerității funcționarilor de la Institutul Cartografic, care s'au angajat cu munca lor din ordin superior, fiind convinși de considerente patriotice și iredentiste. Problema principală: cine a fost inițiatorul acestei acțiuni temerare? a rămas până acum un mare semn al întrebării.

Tot astfel nu s'a putut constata, cine a fost personajul, sau cari au fost acele cercuri, la cari se referă consecvent prințul Windischgrätz, au dispus ca Institutul Cartografic să servească prin instalațiile și specialiștii lui, la fabricarea biletelor false.

Culpabilitatea politică a guvernului, adică a contelui Bethlen în crima falșului este necontestabilă. Insuși ministrul-președinte a declarat că a desaprobat categoric planul prințului Windischgrätz, la propunerea căruia încă în 1923 se proiectase falsificare de bancnote franceze pentru realizarea unor scopuri iredentiste. El a avut prin urmare cunoștință că directorul general al poliției de stat se găsește în capul bandei de falsificatori; totuși nu a luat măsuri pentru a suprima executarea crimei, în faza ei inițială. Datele din depunerea contelui Bethlen se referă în mare parte la chestiuni de însemnătate secundară, și cu putere de probă numai la aparență. De pildă, el produce un certificat liberat de ministerul de Externe ungar, că nu s'a acordat cu începere dela 1918 nici o foaie de curier pe numele Mészáros Gyula; se știe însă, că falsificatorii dispuneau de pașapoarte false.

Deputatul Hir, amicul intim al contelui Bethlen, a afirmat că are o scrisoare dela ministrul-președinte un fel de „salvus conductus” prin care falsificatorii sunt încurajați și asigurați că autoritățile nu-i vor prigoni. Prințul Windischgrätz nu tăgăduște existența unei astfel de scrisori, dar fiind vorba și de alte persoane, cărora nu vrea să le cauzeze neplăceri, nu divulgă conținutul ei.

În ultimele zile s'a simțit tot mai evident o maestră montare a desbaterei procesului, pentru salvarea onoarei guvernului, având scopul final să iasă intactă, și neprihănită „măreța” idee a iredentei ungare, din acest actmișelesc. D. Vázsonyi Vilmos, care e șeful campaniei începute pentru a dovedi culpabilitatea guvernului în această întreprindere criminală, a demonstrat în z'arul *Neue Freie Presse*, că conducătorul ședințelor, consilierul dela Curtea de Casație Töreký nu se străduiește să afle adevărul în acest proces, ci să acopare vinovăția guvernului. Presa care glorifică pe criminalii pretinde în unison să se deschidă acțiune publică contra lui Vázsonyi, să fie declarat de trădător de patrie, deoarece a atacat „magistratura independentă”. Ziariștul vienez Solm, de asemenea relatează despre parțialitatea lui Töreký. De altfel, atât Töreký, cât și procurorul Sztrache *sunt membri activi ai societăților secrete, unde au depus jurământ special peniru acțiuni cu scop iradentist*. Ori, falșul francilor este numai o zală în seria întreprinderilor de aventură, cari îi găseau justificarea în ideia iredentismului.

Procurorul Sztrache Gusz'áv, cât și o mare parte din apărători, prin atitudinea lor și prin întrebările pe cari le adresează martorilor, depun un curios exces de zel pentru a scăpa neștirbit prestigiul guvernului compromis în afacerea aceasta. Astfel, au reușit ca marchizul Dallavicini și deputatul Hir György să nu fie jurați.

Deși contele Bethlen, condus de o intuiție subtilă politică a afirmat în discursul său parlamentar din 17 Ianuarie a. cor. că prințul Windischgrätz și tovarășii lui sunt niște hoși ordinari cari fură lanțuri de aur din buzunarele olandezilor, în depunerea sa înaintea tribunalului a declarat că prințul Windischgrätz este un ireproșabil „gentleman” inspirat exclusiv de idei patriotice. Aceasta este răsplata contelui Bethlen pentru tăcerea cavalerască a prințului, *care refuză îndârjit să dea lămuriri asupra chestiilor principale ce interesează justiția pentru a se face lumină desăvârșită în acest proces*. Opinia publică începe să sărbătorească pe falsificatorii ca pe niște martiri naționali, ca pe niște victime ale unei idei nobile, nerealizate. Primarul orașului, Sipöcz, și șeful partidului creștin, Wolf Károly, fiind ascultați ca martori, *i-au strâns mâna ostentativ de călduros lui Nádosy, spiritus rector al falșului*. Grație acestei atmosfere, episcopul Zadravetz, în calitate de martor, deși ar fi trebuit să fie inculpat principal, a rostit un discurs în fața tribunalului în care a proslăvit ideea iredentismului, a justificat arma falsificării ca mijloc al iredentei, spunând că astfel de crime s'au petrecut în trecut și vor fi și în viitor, și ar fi foarte trist pentru națiunea ungară dacă ele ar înceta.

Prințul Windischgrätz a declarat în repetițe rânduri în fața jus-

tiției, că în împrejurări similare ar repeta din nou fără răzgândire acțiunea sa, și se vor găsi totdeauna patrioți unguri, pentru a întreprinde astfel de operații. Mutismul său bătător la ochi își găsește explicația în tendința de a salva principiul iredentismului ungar.

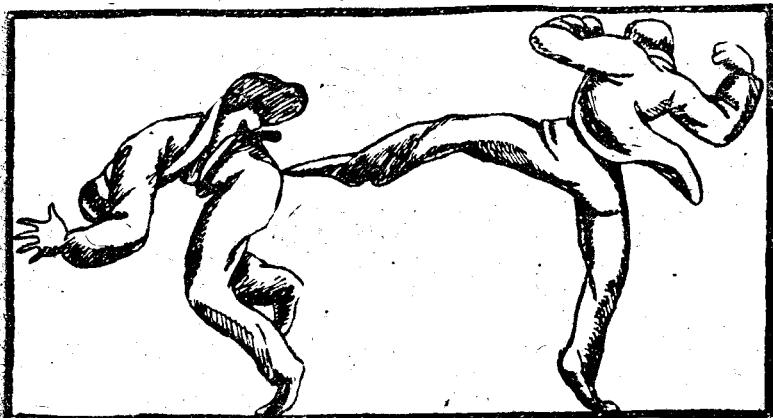
Duminea trecută a avut loc o mare întrunire a partidului creștin în localul vechilului Parlament. Oratorii „ungurilor cari se deșteaptă,” Wolff Károly, Petrovác, și alții au glorificat pe falșificatori, iar publicul extaziat a făcut ovații călduroase la adresa arestaților.

Apărătorii, între ei și ovreul Gál Jenő, avocatul antisemitului încarnat Nádosy au cerut să se completeze probele printr'o serie de date, cari se referă la pretinsa mizerie în care a fost împinsă Ungaria prin croirea nedreaptă a hotarelor tratatului de Trianon.

Mântuindu-se acest proces înaintea tribunalului, se va da din nou prilej elementelor nedisciplinate, care interpretează ideea națională în mod himeric, să sărbătorească pe făptuitorii unei crime banditești, și să mențină opinia publică a poporului narcotizat într-o permanentă stare de minciună, într'o agitație, care răscoală patimile până la infinit.

Trezirea la realitate a acestei națiuni rebele nu este datorită primordială numai a statelor vecine, ci o pretinde și prestigiul lezat al Franței.

M. B. RUCĂREANU

INSEMNĂRI

Sărbători culturale la Petroșani.
— Petroșenii, pitorescul orașel de munte, renumit prin minele sale de cărbunii, a ținut să sărbătorească pe dl *Zaharia Bârsan* pentru activitatea lui teatrală și culturală de până acuma.

Invitat să dea zece reprezentații și să inaugureze prin aceasta noul teatru al muncitorilor de mine, artistul nostru a răspuns imediat la această chemare și în fruntea unui ansamblu al teatrului național din Cluj, în ziua de opt mai, a descins în gara Petroșenilor, în mijlocul unei mari însuflețiri, întâmpinat fiind de autoritățile locale și de toată intelectualitatea orașului.

La gară a fost salutat de dl director general, inginer *Timoc* printr'o avântată cuvântare. Dl *Z. Bârsan* a răspuns exprimându-și toată admirația pentru gestul într'adevăr admirabil al petroșenilor, cari au găsit de bine să sărbătorească activitatea unui om de artă, gest curat, care va rămâne

însemnat în istoria teatrului ardelesc pe o pagina de frunte.

A urmat apoi seria reprezentațiilor în mijlocul unui mare entuziasm. Ansamblul teatrului nostru a făcut o adâncă impresie asupra publicului. Aplauze nesfârșite la scena deschisă și la sfârșitul fie-cărui act au răsplătit pe artiști și arta lor din belșug.

S'au jucat piesele: *Papa, Lebonard, Fetța, Avarul, Vicleniile lui Scapin, Extemporalul, Un erou, Nora, Scampolo, La pindă, Demonul.*

S'a jucat și un matineu pentru școli cu *Vicleniile lui Scapin*, care a fost o mare serbătoare pentru copii.

La ultima reprezentație dl protopop *Ion Duma*, într'o caldă și frumoasă cuvântare de pe scenă, a făcut istoricul activității dlui *Z. Bârsan*, amintind începuturile moaste și grele ale teatrului din Ardeal și activitatea literară a serbătoritului.

Dl *Zaharia Bârsan*, adânc mișcat a

mulțumit publicului pentru atenția ce i s'a dat și pentru dragostea mai mult decât prietenească, de care s'au bucurat artiștii în tot timpul șederei lor la Petroseni și și-a încheiat cuvântarea spunând: „a venit ceasul despărțirii. Era firesc să vie, noi suntem niște trecători... ca apele Jiului. Intra'asta stă farmecul nostru. Ca s'ar alege de frumusețea Jiului dacă s'ar opri? S'ar face un lac, sau o baltă... Farmecul s'ar duce. După plecarea noastră veți avea tot răgazul și liniștea să ne judecați. Din impresiile pe cari vi le-am lăsat veți cântări singuri întrucât am meritat marea cinste ce ne-ați făcut-o înviindu-ne. Când veți vedea razele soarelui din asfințit, auzind superbele piscuri ale Parângului să vă aduceți aminte de noi, trecătorii, cari n'am avut pretenția să luminăm creștetele inimilor d'voastră ale tuturor și să vă lăsăm ceva din aurul curat al artei noastre. Întrucât am reușit ne-o va spune dragostea ce ne-o veți arăta de-acum înainte.“

Mimetism. — Fenomenul foarte cunoscut la șoșarle și brotaci, de a-și asuma culorile mediului în care trăiesc, trec și dincolo de limita naturală a ființelor cu carnea mucilaginoasă, la intelectuali și ziarști. Toate foile din strada Sărindar înjură guvernul, pentru motivul că trăiesc sau vivotează în strada Sărindar, indiferent dacă, după exemplul populațiilor din smârcuri și terenuri mlăștinoase, câteodată conlocuitorii le mănâncă vecinilor un mormoloc, o icră sau o bucată de codiță.

Scurpățul din care a făcut Dumnezeu pe om, reapare în consistența balnelor și spumelor, degenerate în presa cotidiană din strada Sărindar din București.

Inponderabile. — Ziarul ăla, știți, *Adevărul* și-a schimbat cu desăvârșire

ideile despre jandarmi și jandarmerie. De unde până acum jandarmul era o brută, un asasin, un torționar — afară de unul singur și acela contrafăcut de Tonescu, primul redactor al banditismelor din județul Dâmbovița — iată-l pe jandarm devenind un interpretator de texte, un calzist și un poet simbolist iar pe generalul Ștefănescu, comandantul jandarmeriei, un fel de Remy de Gourmont sau, dacă preferați un Romain Rolland.

Pentru că trebuie cu anticipație făcut cineva vinovat de insuccesul politic, pe care îl prevăd în alegeri, foile mercenare campinilor opoziției antinaționale sau naționale în declarații, și pentru că nu au ce invoca în sensul tezei lor dezolante, ziarul ăla, știți *Adevărul*, acuză pe generalul Ștefănescu de stilizare iar pe jandarmi de interpretare exactă a impozerabilelor de gândire din circulări.

Interesanta descoperire a ziarului ăluia, trebuie citată în tot cuprinsul ei gramatical.

Isprăviile jandarmilor pe cari le înregistrăm zilnic, sunt, fără discuție, consecințele directe ale ordinelor primite dela comandantul lor, d. general Ștefănescu. Firește, acesta nu le-a ordonat în scris să aresteze; să bată și să impuște. Dar circulările și ordinele confidențiale și termenii în cari sunt ele concepute, lasă să se vadă lămurit ce vrăea dela jandarmi șeful lor suprem.

La rândul lor, cititorii vor interpreta și ceea ce urmărește suplimentar ziarul citat, dacă mai urmărește, după obicei, și altceva decât intimidarea generalului.

Virgule, două puncte și paranteze. — S'a observat ce rol important joacă în inteligența oamenilor mărginiți, cifra. Un negustor nu prea înzestrat în

ce privește glandele cerebrale, va traduce orice idee și orice sentiment cu un atât la sută sau cu o fracțiune, inspirată de la kilogram și metru. La oamenii politici din partidul zis național, prestigiul cifrelor a rămas ca o sperietoare din timpul școlăritului. Se știe că acești oameni politici strălucesc mai mult la virful încălțămintelor, care în Ardeal văzuiesc cu o atenție specială, decât la minte.

Di Maniu a ținut pe vremuri, pe vremurile când dispunea de marfă politică, a ținut neapărat ca partidul Dsale să se înfățișeze, ca în Rocambole, cu cifra de una sută. Cei o sută, adică cei o sută de mari și valoroși conducători, o sută de mușchetari.

După trecerea vremii, di Maniu se mulțumește azi cu o noțiune aritmetică mai mică. O gazetă îl numește „exponent“, tot o cifră, care materializează ideea de mărunțiș nu de „nu am schimbat, treci altădată“.

Incet, incet, prin rădăcina pătrată factor comun și parenteză. di Maniu se va clasa la finala alfabetului printre valorile necunoscute, pentru satisfacerea întragei aritmetici elementare.

Congresul emigranților ruși. —

Nu înzadar congresul emigranților ruși, care a avut loc la Paris acum o lună și mai bine, s'a numit „mondial“. La el participaseră delegați din toate țările, insulele, continentele pământului. Trei milioane și jumătate de oameni de toate nuanțele politice, sau fără nuanțe politice se strânsură în capitala Franței săși exprime unul în fața altuia devotamentul față de Rusia istorică — cucerită de organizația sub-solistă a internaționalei a III. și prefăcută într'o colonie iudeoruscă — și se pare că toate cugetele lor și toate suferințele lor sun în dreptate spre un singur obiect: eliberarea poporului rus.

de jugul internaționalei bolșevice S'a afirmat acolo în unanimitate credința în Rusia a III. Ce este aceasta Rusia a III? Nue aceia care a fost până la revoluția din Februarie 1917, nici aceia care este acum. Cu atte cuvinte cugetul emigrației ruse respinge Rusia autocratică și Răsia comunistă.

Asta interesează România, fiindcă României nu îi este indiferentă o Rusie imperialistă, nici o Rusie roșie. Rusia imperialistă are perspective imens de largi direct've de expansiune în toate cele patru puncte cardinale — un testament, nu național, ci mai de grabă geografic moștenit din grandoarea fantaziei lui Petru cel mare, înfăptuit cât a fost cu puțință de întreaga dinastie cuceritoare a Romanovilor. Rusia imperialistă a Romanovilor nu admite rămânerea pe loc — ea va căuta să „apese spre apus“, să înghită țările ce îi stau în cale: România, Bulgaria, Jugoslavia pentru a cuprinde din trei părți Marea Neagră. Politica de expansiune imperialistă a Rusiei autocrate este fără îndoială un pericol pentru vecini.. Nu mai vorbim de Rusia actuală, care nu este o Rusie, ci o iudeoruscă, o țară cucerită de organizația sionisto-comunistă: Internaționala a III. În planul acestei organizații — plan planetar — intră ca un mic episod lichidarea României ca stat independent și transformarea ei într'o iudeo românie — o colonie ca multe altele pe care le stăpânește organizația semito comunistă Internaționala a III.

Trebuie deci să existe o Rusie, care să recunoască principiul bunei vecinătăți, să recunoască în acelaș timp liberul arbitru politic, național și cultural al României și a celorlalte state din apusul Rusiei.

Aceasta Rusie vor să o dea emigranții ruși. Aceasta Rusia e Rusia a III, un stat liber, național, stăpân pe destinul său istoric, închis în granițele

etnice ale poporului rus. Rusia a III va fi mai întâiu de toate un subiect al dreptului internațional: se va bucura de toate drepturile și se va supune tuturor obligațiilor ce le dă și le impune viața organizată și civilizată a omenirii.

Guvernele din Polonia, România, Estonia, Letonia și Litvânia, Finlanda la Nord și toți vecinii Rusiei au urmărit să prindă, dacă există, o perversă *reservatio mentalis* a congresului, adică: să declare una și să gândească altceva. să mărturisească acceptarea unui statu-quo european, sigilat prin tratatul de Versailles și să caute în schimb să elibereze Rusia pentru a o lansa în drumul năzuințelor imperialiste ale Romarovilor. Toate comentările ce s'au făcut asupra rezoluțiilor congresului, toate interviurile ce s'au luat conducătorilor Congresului arată că cugetul actual al poporului rus, reprezentat la Congres acceptă ca ne-schimbate toate formațiile ce s'au alcătuit pe vechiul teritoriu rusesc. Mai precis: Rusia viitoare nu va năzu să „lichideze” Polonia, România și țările Baltice.

Aceasta interesează în mod îmbucurător România, și politica externă a guvernului actual se poate însărcina, ca aproape toate guvernele țărilor vecine cu Rusia să ia o atitudine binevoitoare față de o mișcare care, ajungându-și scopurile urmărite, nu îi va periclita independența de stat.

Duelul între „Lupta” și „Cuvântul” — între amănouă ziarele sărindariste nu se putea încinge decât un duel de insulte, de înjurături de mahals, de amenințări distrogătoare. Un cavalerism personal, o sinceritate profesională în alegerea armelor ar fi ferit pe mușchetarii ziarelor în luptă de a trece limita de unde cetitorului îi vine greață. Imoralitatea acestui duel o vedem și

oșsințim noi mai bine, de aici, din depărtare. Astfel, ziarul „Lupta” afirmă că ziarul „Cuvântul” e un bordel (ceterem scuze cetitorilor roștrii pentru reproducerea exactă a acestei flori stilistice). Ziarul „Lupta” nu precizează însă în ce constă prostituarea „Cuvântului” — în obișnuințele redactorilor, în perversitatea ideologiilor sau în multiplele atitudini politice ale ziarului „naționalist”. Era mai folositoare aceasta precizare din partea „Luptei” decât graba de a atârna un felinar roș la poarta unor gentlemeni ireproșabili...

„Cuvântul”, care în materie de adjectivă ar putea pretinde premiul întâiu în publicistica românească, întrebuințează de data aceasta un verb: „Lupta caută cumpărători, vrea adică să se vândă. Și „Cuvântul” aduce dovezi irefutabile. „Lupta” spune că nu vrea să se vândă, „Cuvântul” spune că vrea, „Lupta” din nou respinge acuzarea, „Cuvântul” din nou aduce probe irefutabile. Și așa mai departe.

S'ar părea că se produce ceva atât de important în infinitul mare sau în infinitul mic, că trebuie să știe universul întreg — se vinde „Lupta” sau nu se vinde. Sau: e „Cuvântul” bordel sau nu este. Ca și cum îi pasă cuiva dacă ziarele sărindariste se „vând” sau „cumpără”. Fie care face ce vrea. Unul o „democrație circumcisă” cum spune „Cuvântul” despre „Lupta”, altul — „convingere naționalistă” — cum spune „Cuvântul” despre sine. Și „democrația” „Luptei” și „convingerea” „Cuvântului” sunt lucruri bune și folositoare pentru cel ce are nevoie de ele. Dar comerțul cu „democrația” și cu „convingerea” — se face discret, nu cu tobe și mai ales nu cu ofense reciproce. Și comerțul cu „democrația” și cu „convingerile” își are etica sa...

Liberalii și democrații. — Am crezut pentru o clipă că e posibilă im-

păcarea cât de trecătoare între „Viitorul” liberalilor și „Adevărul” democrațiilor. Știm că liberalismul unora și democratismul celorlalți își strâng călduț și prietenos mâna în „cercurile superioare” ale finanței cosmopolite, care și pentru liberali și pentru democrați n'are în viața practică nicio etichetă sociologică. Dar fiindcă au fost zile de alegeri, s'ar fi putut găsi o unitate de vederi între ei privitor la „teroarea”, deslănțuită de guvern împotriva opoziției nuite, dezunite sau semiunite. Democrații salută cu litere mici protestul liberalilor împotriva teroarei, litere mici cari cuprind promisiuni mari și eterne. „Partidul liberal va avea concursul necondiționat al întregii democrații române”. Asta pe pagina a II. În domeniul protestelor stabilim deci o posibilitate de înțelegere între democrația română (adresa str. Sărindar, mai jos de Cercul militar) și liberalii naționali.

Stabilim aceasta și ne bucurăm, căci dacă toată lumea protestează nu rămâne altceva decât ca partidul averescan să-și revizuiască metologia electorală. Cel puțin — electorală, Dar „întreaga democrație română” (str. Sărindar Nr.

7, cabinetele lui Nedelea și Graur) nu admite ca altcineva decât ea să-și însușească dreptul de a protesta. Protestatori eterni împotriva „terorilor” și împotriva tot ce nu convine „întregii democrații române” (str. Sărindar, nu uitați adresa) vor să fie numai graurii și celelalte insecte ale democrației române. De aceea, dacă într'un moment de zăpăceală democrația întreaga și română, dă pe pag. II „necondiționat concursul său liberalilor” în opera de protestare a acestora împotriva teroarei guvernului, ea își revine, se sperie și ca să nu-și piardă poziția de eternă protestare scrie cu litera mare și pe pag. întâia: „ce să mai spunem însă de tupeul liberalilor etc.” cari ar fi fost protejați de guvern... Prin urmare dacă partidul liberal a fost protejat, de ce protestează? Și dacă protestează pe nedrept, de ce e susținut de „întreagă democrație română” (str. Sărindar, Nr. 7)? Numai pentru că protestează? Dar democrația română și întreaga nici măcar atâta plăcere nu lasă liberalilor naționali, să protesteze liniștiți, ci le găsește tupeu — adică îi face neruși-nați.

